

Frederiksberg, 30. januar 2006

Årsberetning for den regionale forskerskole Øst i sprogvidenskab

Nedenfor følger forskerskolelederens beretning for aktiviteter i Forskerskole Øst (FØST) i kalenderåret 2005. Beretningen indgår i den samlede beretning sammen med det foreløbige regnskab for 2005 og budgettet for 2006 som det fremlægges for repræsentantskabet til godkendelse på repræsentantskabsmødet den 31. januar 2006.

Formål

FØSTs formål er fastlagt i den indlejringsaftale som er indgået mellem forskerskolen og institutionerne Det Humanistiske Fakultet på Københavns Universitet, Institut for Sprog og Kultur ved Roskilde Universitetscenter, samt Fakultetet for Sprog, Kommunikation og Kultur på Handelshøjskolen i København (se videre nedenfor). Forskerskolens formål er:

- at udbyde faste stamkurser forestået af institutionernes seniorforskere;
- at udbyde ad hoc kurser og masterclasses forestået af internationalt anerkendte forskere efter behov blandt de deltagende ph.d.-stipendiater;
- at organisere regelmæssige seminarer hvor stipendiaterne får lejlighed til at fremlægge og diskutere deres egne projekter;
- at arrangere og medarrangere seminarer med anerkendte regionale, nationale og internationale forskere;
- at arrangere og medarrangere sommerskoler med henblik på det internationale kursusmarked;
- at bidrage til et større og mere fleksibelt forskningsmiljø på tværs af institutionerne;
- at bidrage til et større og mere fleksibelt akademisk aftagermarked for nyuddannede ph.d.-stipendiater;
- at skabe nationale og internationale netværk som ph.d.-stipendiaterne kan trække på i deres uddannelse;
- at udgøre et forum for samarbejde med erhvervsvirksomheder og sektorforskningsinstitutioner;
- at udgøre et forum for udveksling af erfaringer til højnelse af vejlederkompetence;
- at bidrage til synliggørelse af den sprogvidenskabelige forskning.

FØST har som det fremgår nedenfor i 2005 opfyldt sit formål gennem kursusaktiviteter, torsdagsseminarer, masterclasses og medvirken til aktiv miljødannelse på tværs af de deltagende forskningsinstitutioner.

Kurser og øvrige arrangementer

FØST har i 2005 gennemført følgende stamkurser:

- Basis I med 12 deltagere
- Basis II med 12 deltagere
- Sprogvidenskabeligt metodekursus med 11 deltagere
- Sprogvidenskabelige forskningstraditioner med 9 deltagere
- Akademiske afhandlinger I med 5 deltagere
- Akademiske afhandlinger II med 4 deltagere
- Statistikkursus med 9 deltagere

FØST har herudover stillet midler til rådighed til konkret vejledning i statistik til stipendiater der individuelt har haft brug for det. Samtlige kurser er blevet evalueret af stipendiaterne og nødvendige justeringer foretaget i samråd med de kursusansvarlige.

En af FØSTs væsentligste faglige og sociale aktiviteter er torsdagsseminarerne, som udgør fremlæggelses- og diskussionsfora hvor stipendiater og seniorforskere mødes på tværs af institutioner og forskningsinteresser. På et normalt torsdagsseminar fremlægger to stipendiater deres projekter til diskussion. Følgende torsdagsseminarer er blevet afholdt i 2005:

- 10. februar, RUC, 14 deltagere, heraf 2 seniorer
- 10. marts, KUA, 18 deltagere, heraf 4 seniorer
- 14 april, CBS, 12 deltagere, heraf 4 seniorer
- 12. maj, KUA, 16 deltagere, heraf 5 seniorer
- 16. juni, KUA, 11 deltagere, heraf 3 seniorer
- 6. oktober, KUA, 13 deltagere, heraf 3 seniorer
- 3. november, KUA, 12 deltagere, heraf 4 seniorer
- 1. december, KUA, 6 deltagere, heraf 2 seniorer
- 15. december, CBS, 12 deltagere, heraf 5 seniorer

Torsdagsseminaret den 15. december var et særligt temaseminar om problemer i vejledningsprocessen, og det er derfor helt uforståeligt at blot 5 seniorer deltog i seminaret. FØST har flere end 25 aktive vejledere. En så ringe deltagelse er ikke tilfredsstillende.

Tilsvarende må det siges at stipendiatdeltagelsen i torsdagsseminarerne også har været utilfredsstillende. Ledelsen og administrationen vil fortsat arbejde aktivt for at forøge deltagerantallet ved torsdagsseminarerne.

Udover stamkurser og torsdagsseminarer var FØST vært for:

- Et kursus i grammatikalisering med 13 deltagere.
- En temadag om Typologi og kognition, hvor Per Durst-Andersen og Jan Rijkhoff fremlagde og diskuterede Per Durst-Andersens kognitionsbaserede typologiteori. Her var 9 deltagere.
- Et to-dages seminar med titlen Sentence Types med forskellige forskningsmæssige tilgange til beskrivelsen af sætningen. Seminaret havde international deltagelse og foregik på henholdsvis tysk og engelsk. Her var 11 foredragsholdere – heraf to FØST-stipendiater – og 6 deltagere.
- En masterclass i fonetik med Anders Højen med to deltagere.
- En masterclass i socio-lingvistik med Penelope Eckert med 6 deltagere.
- En sommerfest
- En julefrokost

Alle disse aktiviteter har i 2005 bidraget til at FØST har været forum for faglige aktiviteter på tværs af de deltagende institutioner og på tværs af de forskningsfaglige interesser som forskerskolen dækker.

FØSTs ledelse opfordrer fremdeles stipendiaterne til komme med ideer og forslag til faglige aktiviteter i forskerskolens regi.

Stipendiat

I 2005 optog FØST 10 nye stipendiat, så den samlede bestand af stipendiat ved årets begyndelse var 55. 4 stipendiat opnåede ph.d.-graden i løbet af året.

Fortsættelsesansøgning

FØST gennemførte sine aktiviteter i 2005 for midler opsparet i skolens første tre år samt for indbetalte deltagergebyrer fra de 10 der blev indmeldt i forskerskolen i løbet af året.

Med henblik på at fortsætte forskerskolen blev en ansøgning udfærdiget til Forskeruddannelsesudvalget (FUU) under Forskningsstyrelsen om 6 millioner til fortsættelse af skolens drift og til kvalitetsudvikling i perioden 2006-2010, samt til et stipendium samfinansieret med Dansk Sprognævn. Væsentlige elementer i ansøgningen var internationalisering via midler til at tiltrække henholdsvis gæstestipendiat og gæsteprofessorer, samt midler til to sommerskoler og nogle mere omfattende vejlederseminarer.

Det var en stor glæde da ansøgningen blev imødekommet, selvom det var med en reduktion fra 6 millioner til 5.5 millioner. Der er ingen tvivl om at det er en tildeling som vil få stor betydning for FØSTs muligheder for at tilrettelægge nye fremadrettede aktiviteter, ikke mindst i international sammenhæng, og at den vil være med til at højne kvaliteten af forskeruddannelsen for de deltagende institutioner. Der er virkelig behov for et stærkt tværinstitutionelt miljø for forskningsuddannelse og forskningsudvikling i den kommende bevillingsperiode, hvor det må forventes at en større udskiftning begynder i det universitære miljø, og hvor nye tiltag skal sikre en pædagogisk styrkelse af såvel universiteternes som gymnasiernes sprogundervisning.

Som led i forudsætningerne for fortsættelsesansøgningen indgik FØST en indlejringsaftale med Det Humanistiske Fakultet på Københavns Universitet, Institut for Sprog og Kultur ved Roskilde Universitetscenter, samt Fakultetet for Sprog, Kommunikation og Kultur på Handelshøjskolen i København. Indlejringsaftalen gælder for den nye bevillingsperiode, dvs. fra 1. januar 2006 til 31. december 2010. Indlejringsaftalen sikrer stabile organisatoriske og økonomiske forhold og at forskerskolen kan fungere semi-uafhængigt med at levere forskeruddannelse til de tre institutioner og andre interessenter hvis ph.d.-stipendiat bliver indskrevet i FØST. Aftalens bestemmelser gælder tilsvarende for andre interessenter som ønsker at indskrive stipendiat i FØST.

Det bør nævnes at FUU i forbindelse med fortsættelsesansøgningen lod FØST evaluere hos Forskningsrådet for Kultur og Kommunikation (FKK). Evalueringen var særdeles positiv.

- FKK fremhævede positivt den tværinstitutionelle karakter og stipendiatmiljøet på tværs;
- FKK fremhævede den regionale konstruktion som velfungerende;
- FKK fremhævede nytteværdi i lyset af kommende generationsskifte og udvikling af "bindestreks-discipliner";
- FKK fremhævede kvalitetsløft som FØST har tilføjet forskeruddannelsen;

- FKK vurderede i øvrigt at den største trussel mod FØST er økonomien.

Administration

Efter i de første tre år at have haft til huse i lokaler hos Institut for Nordiske Studier og Sprogvidenskab på KUA har FØST i den nye bevillingsperiode fundet et nyt hjemsted hos Danmarks Grundforsknings center for sociolingvistiske sprogforandringsstudier, med hvem FØST deler sekretariat og informationsmedarbejder. Dette har vist sig at være ideelt for FØST, som nu kan takke for det første års fremragende samarbejde med DGCS.

FØSTs informationsmedarbejder Joan Lausen gik i september på barsel og blev afløst af Anne Sofie Kilian som barselsvikar. Anne Sofie kender skolens aktiviteter indefra da hun selv var indskrevet som stipendiat ved skolens start i 2002, og hun har vist sig at være den helt rigtige til at varetage sekretariatsfunktionerne i Joans fravær. Joan fik i øvrigt lille Emilie den 11. oktober. Forskerskolelederen selv var borte fra den 1. december til den 15. december på fædrebarsel. Forskerskolelederen fik lille Anne-Kathrine den 1. december. FØST ser frem til at indskrive Emilie og Anne-Kathrine som stipendiater om føje år.

Rekrutteringssituationen inden for fremmedsprogsforskningen

Ansøgninger om stipendier tildelt af forskningsrådene, herunder FKK, indsendes nu via de relevante forskerskoler, hvor de går igennem en prækvalifikations-screening. FØST fik i 2005 mulighed for at indlevere seks ansøgninger til bedømmelse hos FKK. Idet ansøgninger fra Østdanmark inden for sprogforskning således måtte formodes at gå igennem FØST, fik forskerskolens ledelse et godt indblik i rekrutteringspotentialen inden for fremmedsprog. Og det var et nedslående resultat.

I 2005 modtog FØST 11 ansøgninger om forskningsrådsstipendier. I 2004 var der dobbelt så mange ansøgninger. Denne nedgang er i sig selv foruroligende. Af de 11 ansøgninger var der kun én ansøgning som klart faldt inden for beskrivelse af et fremmedsprog, og blot én ansøgning som faldt inden for fremmedsprogspædagogik. På samme tid modtog Fakultetet for Sprog, Kommunikation og Kultur 20 ansøgninger, hvoraf blot én faldt inden for fremmedsprogspædagogik (i øvrigt genganger fra FØST). Der var ingen ansøgninger som sigtede på beskrivelse af et fremmedsprog. Af ca. 200 ansøgninger til KUA faldt blot to inden for beskrivelse af et fremmedsprog, mens tre sigtede på fremmedsprogspædagogik (heriblandt samme genganger som hos FØST og CBS).

Hvis det samlede billede af de ansøgninger som indkom til forskningsrådet, til CBS og til KUA i 2005 er udtryk for en tendens, tegner der sig et overordentligt nedslående billede for fremmedsprogenes fremtid på de danske universiteter og dermed på de danske gymnasier. Som følge heraf tog FØST initiativ til et møde den 8. november om ungforskerrekrutteringen til fremmedsprogsmiljøerne. Til mødet blev inviteret de relevante dekaner, institutledere, rådsmedlemmer og bestyrelsesmedlemmer fra FØST. På mødet diskuteredes den svage søgningsårsager og konsekvenser. Afslutningsvis blev forskellige forslag diskuteret som kan bidrage til at vende billedet og skabe mere opmærksomhed på nytten af fremmedsprogsstudier. Herunder blev det besluttet at FØST skal bidrage til at forsøge at stable et landsdækkende initiativ for fremmedsprogspædagogikken på universiteterne på benene, samt at FØST vil være medarrangør af en konference i 2007 om fremmedsprog i dansk erhvervskommunikation. Disse initiativer vil indgå som aktiviteter i forskerskolen i 2006 og 2007.

Ansvarlig for årsberetningen

Alex Klinge
Forskingskoleleder